

ศึกษาแนวทางการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี โดยตรงของประเทศไทย

Study the Direct – election Way of Thailand's Prime Minister

พัฒนาคิน สำเริงรัมย์*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาแนวทางการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์การศึกษา 1) เพื่อศึกษาระบบการเลือกตั้งของประเทศไทยในปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาแนวคิด รูปแบบ และวิธีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงของประเทศไทย และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงของประเทศไทย การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านโลกทัศน์ วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อทางการเมือง เนื่องจากการศึกษาทางรัฐศาสตร์เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองให้เกิดความลึกซึ้ง ดังนั้นจึงเน้นหนักไปที่การใช้ข้อมูลจากเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตีความและนำไปสู่การสร้าง “ข้อสรุปทั่วไป”

ผลการศึกษาพบว่า

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งของประเทศไทยในปัจจุบัน

ระบบการเลือกตั้งเป็นรากฐานสำคัญของ

ประเทศ โดยมีรากฐานแนวคิดมาจากการยินยอมของคนในสังคมที่สละอำนาจของตนเองเพื่อให้คณะบุคคลที่ถูกประชาชนเลือกเข้าไปทำหน้าที่แทนตนในการบริหารราชการแผ่นดิน ปัจจุบันประเทศไทยใช้ระบบการเลือกตั้งแบบผสม (Mixed System) กล่าวคือ เป็นระบบการเลือกตั้งที่พยายามนำเอาข้อดีของระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากธรรมดา เสียงข้างมากเด็ดขาด และระบบสัดส่วนมาใช้ โดยในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะนำ 2 ระบบมาใช้ร่วมกัน ระบบการเลือกตั้งแบบผสมแบ่งออกเป็นระบบผสมเขตกับสัดส่วน (Mixed Member Proportional System) และระบบคู่ขนานระหว่างเขตกับสัดส่วน (Parallel System)

ระบบการเลือกตั้งของประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยน พัฒนารูปแบบและวิธีการเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาวการณ์ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในแต่ละยุค นับตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2476

* อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ซึ่งเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกของประเทศไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ใช้วิธีการเลือกตั้งโดยวิธีทางอ้อม ซึ่งเป็นครั้งแรกของประเทศไทย นอกจากนั้นเป็นการเลือกตั้งโดยตรงทั้งหมด มีทั้งแบ่งเขต รวมเขต แบบผสมรวมเขตกับแบ่งเขตการกำหนดจำนวนสมาชิกผู้แทนราษฎรใช้จำนวนประชากรเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ ถึงแม้ได้มีความพยายามในการปรับเปลี่ยนพัฒนา รูปแบบและวิธีการเลือกตั้งเพื่อให้มีความเหมาะสมหลายครั้งจนกระทั่งปัจจุบัน แต่ก็ยังไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจนว่าวิธีการเลือกตั้งแบบใดมีความเหมาะสมกับประเทศไทยมากที่สุด และเชื่อได้ว่าจะมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงของประเทศไทย

การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาระบบการเมืองให้มีความเป็นสถาบันอันจะทำให้ระบบการเมืองสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และจะทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพทางการเมืองยิ่งขึ้น

ประเทศไทยถึงแม้เป็นประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การที่จะให้มีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงสามารถทำได้โดยมีการจัดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันหลักของประเทศและระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีการประสานสัมพันธ์กันและส่งเสริมกันและกัน

การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงจะเป็นผลดีต่อประชาชนหลายประการ เช่น ประชาชนได้เลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมมาเป็นนายกรัฐมนตรีและเป็นการสกัดกั้นคนไม่ดีเข้ามาบริหารประเทศ ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองเนื่องจากการเลือกตั้งผู้บริหารสูงสุดของประเทศโดยตรง เป็นต้น

การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงจะเป็น

จุดเริ่มต้นแห่งการยุติการใช้กำลังเป็นเครื่องมือเข้าสู่อำนาจ (การปฏิวัติ-รัฐประหาร) ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องหยุดชะงักอยู่บ่อยครั้ง เพราะการที่นายกรัฐมนตรีที่ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนจะกลายเป็นศูนย์รวมแรงร่วมใจของประชาชนที่จะต่อต้านการการปฏิวัติ รัฐประหารที่จะเกิดขึ้น

3. รูปแบบและวิธีการเหมาะสมในการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงของประเทศไทย

รูปแบบการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง ผู้สมัครชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจะต้องสมัครในนามของพรรคการเมืองที่มีที่นั่งในสภา โดยได้รับการเสนอชื่อจากสภา จำนวน 2-3 รายชื่อให้ประชาชนเลือกตั้ง และนายกรัฐมนตรีจะต้องเสนอบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ในคณะรัฐมนตรีให้ประชาชนได้พิจารณาด้วย

วิธีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงใช้วิธีการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากสองรอบโดยผู้สมัครรับเลือกตั้งจะได้รับเลือกตั้งในรอบแรกก็ต่อเมื่อได้คะแนนเสียงมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เป็นบัตรดี หากไม่มีผู้ใดได้คะแนนมากกว่าครึ่งก็จะมีการเลือกตั้งในรอบสองและผู้ที่ได้คะแนนมากที่สุดจะเป็นผู้ได้รับเลือก

คำสำคัญ: การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง

Abstract

The objective of the study was (1) to study the present election system of Thailand, (2) to study the concept, formats, and processes of direct - election prime minister of Thailand, and (3) to present the way of prime minister direct election of Thailand.

The study was the qualitative research, and concentrate on the following factors: world-outlook, culture, concept, and political

believe. Because the political science was the deep study in political concept, then emphasis on document data and data were analyzed by interpreting that leading to “general summarization”.

The finding was:

1. The knowledge body of the present election system of Thailand.

The election system was the important foundation of country; the main idea was the people sacrifice right and electing the party to be agent in public administration. The present, Thailand used the mixed election system, meaning it was the election system that mixed the good point of the most-voting system and proportion system. The mixed election system was separated into the mixed member proportion system, and the parallel system.

The election system was changing and developing suitable formats and processes following to the environments of politic, economic and social in each era. Since the first election of Thailand was on November 15, 1933 using the indirect election system, and only once time. The following elections were the direct system, and using all of separated zone, assemble zone and mixed zone. The number of representatives was based on the population numbers. Even though, from the past to present, many times, many participants had attempted to change and develop the election formats and processes that suitable for Thailand, but the answers were not clear. Then someone believed that it should be have the suitable way for the future.

2. The concept of direct - election prime minister of Thailand.

The concept of direct - election prime minister was the one way to developing the political system to be “political institution”. It would be a political system that fulfills the need of people with efficiency and effectiveness, the following was the high - stable government.

Even though, Thailand used “the democracy under the king” but prime minister direct - electing was able to do by organizing the relationship among the main institutions of country and all related system to coordinating and promoting each other.

The advantage of direct prime minister, such as the people can elect anyone that they think the most suitable one, intercept the bad one, and alert in politics because they can select the prime minister by themselves.

The direct election should be the starting point for protect the coup d’etat or overthrow a government which will be interrupt the democracy. The direct prime minister will be the center of people for protect the coup d’etat or overthrow a government.

3. The suitable formats and processes for direct prime minister electing.

The formats are the candidates should apply in the name of political party which has the members of parliament, and the parliament selects the 2-3 candidates, then announcing for election. The candidate must list the names of cabinet to people for election decision-making.

The processes should use the more

votes and two rounds election. In the first round, the candidates, who have the votes more than 50% of good ballot, will pass to the second round. In the second round, if any candidates have not the votes more than 50%, the winner is the highest-score candidate.

Keyword: Direct Prime Minister Electing

บทนำ

การเลือกตั้งถือเป็นจุดเริ่มต้นของประชาธิปไตย และนำไปสู่กระบวนการประชาธิปไตยอื่นๆ เช่น การได้มาซึ่งรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร การออกกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติ การควบคุม กำกับ ดูแล เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ เป็นต้น นอกจากนี้ การเลือกตั้งเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ เป็นการมอบอำนาจอธิปไตยของราษฎรแต่ละคนให้ผู้แทนของตนนำไปใช้ในการปกครองประเทศ เนื่องจากเราไม่สามารถให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ จึงได้คิดค้นวิธีการขึ้นมาเรียกว่า การเลือกตั้ง (อัษฎางค์ ปาณิกบุตร, 2539: 6) ในบรรดาลิทธิ เสรีภาพที่ได้รับการประกันโดยรัฐธรรมนูญ สิทธิการเลือกตั้งคือสิทธิทางการเมืองขั้นมูลฐานของประชาชน ตามครรลองของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ให้เสรีภาพแก่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยการพิจารณาเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งไปทำหน้าที่แทนตนในสภาผู้แทนราษฎร แต่การเลือกตั้งจะมีความหมายตามครรลองของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ก็ต่อเมื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งอย่างมีสำนึกทางการเมือง การเลือกตั้งจึงเป็นวิถีทางของการเป็นประชาธิปไตย โดยการเลือกตั้งในบริบททางการเมืองทำหน้าที่หลายอย่าง ได้แก่ 1) การเลือกตั้งเป็นการเลือกรัฐบาลโดยตรงหรือทางอ้อม 2) การเลือกตั้งเป็นการสนองตอบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีต่อรัฐบาลเพื่อนำไปปรับปรุงนโยบาย 3) การเลือกตั้ง

เป็นการแสดงให้เห็นว่าระบบการเมืองได้รับการสนับสนุนหรือไม่จากสาธารณชน 4) การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผู้นำทางการเมือง และ 5) การเลือกตั้งทำให้รัฐบาลสามารถแก้ตัวกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

สำหรับการเลือกตั้งในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า ได้รับอิทธิพลทางแนวความคิดจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเยอรมนีค่อนข้างมาก และได้มีการปรับเพื่อให้เข้ากับสภาพการณ์ในประเทศไทย (บุญศรี มิ่งวงศ์โฆษะ, 2555: 54) ทั้งนี้ทุกฝ่ายต่างก็มุ่งหวังที่จะให้การเลือกตั้ง ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นกลไกที่จะนำพาประเทศไทยให้ได้รับการพัฒนาตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยยิ่งขึ้นไป แต่ในความเป็นจริงนับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประเทศไทยยังไม่สามารถสร้างปัจจัยองค์ประกอบของความสำเร็จของการปกครองดังกล่าว ได้อำนาจการปกครองตกอยู่กับบรรดาข้าราชการประจำ ทั้งข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือนเป็นส่วนใหญ่ มีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงอำนาจโดยใช้ความรุนแรงทั้งที่ประสบความสำเร็จและไม่สำเร็จ ที่เรียกกันว่า การรัฐประหารและการกบฏมากมายหลายครั้ง

จริงอยู่อาจมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการใช้อำนาจนอกระบบมาเปลี่ยนแปลงการเมืองในระบบ แต่ถ้าพิจารณาว่าการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองโดยวิธีการทุจริตและข้อเสียในการเลือกตั้งก็เป็นวิธีการนอกระบบเช่นเดียวกัน ก็จะเป็นข้อถกเถียงที่ไม่อาจหาข้อยุติได้ เหมือนดังคำกล่าวที่ว่า “การที่คณะทหารเอาปืนออกมาจี้หัวประชาชนยึดอำนาจอธิปไตยไปครองนั้นเป็นสิ่งที่เลวร้ายที่เห็นได้ชัดเจนแต่การที่พรรคการเมืองและนักการเมืองเอาเงินตบหัวประชาชนในการเลือกตั้งที่สกปรกเพื่อยึดอำนาจอธิปไตยไปครองแบบแฝงเร้นเห็นได้ไม่ชัดเจนนั้นก็น่าจะเป็นสิ่งที่เลวร้ายพอๆ กันหรืออาจจะเลวร้ายยิ่งกว่าก็เป็นได้” (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2553: 7) จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าดุลยภาพทางการเมืองของไทย

ขึ้นอยู่กับบุคคลหรือคณะบุคคลเพียงกลุ่มเดียว ประชาชนทั่วไปมีสิทธิเพียงลงคะแนนเลือกตั้งเท่านั้น หลังจากผ่านการเลือกตั้งไปแล้วผู้ที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งมักจะได้อำนาจไปแบบเบ็ดเสร็จ การตรวจสอบถ่วงดุล การถอดถอนแทบเป็นไปไม่ได้เลย เว้นเสียแต่ว่าหากการเจรจาต่อรองต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์หรือตำแหน่งทางการเมืองหรืออื่น ๆ ระหว่างนักการเมืองไม่ลงตัวประชาชนถึงจะมีโอกาสใช้สิทธิและอำนาจคืนมาโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งในรูปแบบเดิม ๆ โอกาสที่ความขัดแย้งทางการเมืองจะออกมาอยู่นอกสภาและเกิดการใช้ความรุนแรงจึงมีมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเป็นวิธีการทางเดียวที่ประชาชนทำได้และเห็นผลมากที่สุด นอกจากนี้กระแสการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2550 เริ่มให้ความสนใจเสนอให้มีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงทำให้เกิดประเด็นน่าสนใจจึงนำไปสู่การศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบการเลือกตั้งของประเทศไทยในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาแนวคิดรูปแบบและวิธีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงของประเทศไทย
3. เพื่อเสนอแนวทางการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาแนวทางการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงของประเทศไทย ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านโลกทัศน์ วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อทางการเมือง ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงเน้นหนักไปที่การใช้ข้อมูลจากเอกสาร โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตีความและนำไปสู่การสร้าง “ข้อสรุปทั่วไป” เป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง ศึกษาแนวทางการเลือกตั้ง

นายกรัฐมนตรีโดยตรงของประเทศไทยใช้การวิจัยเอกสาร โดยศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

สรุปผลการศึกษา

1. ระบบการเลือกตั้งของประเทศไทยในปัจจุบัน

ระบบการเลือกตั้งเป็นรากฐานสำคัญของประเทศ โดยประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น มีรากฐานแนวคิดมาจากการยินยอมของคนในสังคมที่สละอำนาจของตนเองเพื่อให้คณะบุคคลที่ถูกประชาชนเลือกเข้าไปทำหน้าที่ดูแลความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ให้ความคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของพวกตนโดยมีสัญญาประชาคมต่อกัน ความยินยอมนี้เป็นรากฐานสำคัญของการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้กับรัฐบาล หากคณะบุคคลที่ประชาชนมอบหมายไม่ได้เข้าไปทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมแล้ว ก็เป็นสิทธิของประชาชนที่จะถอนความยินยอมนั้นเมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือก่อนครบวาระการเป็นรัฐบาล

ปัจจุบันประเทศไทยใช้ระบบการเลือกตั้งแบบผสม (Mixed System) กล่าวคือ เป็นระบบการเลือกตั้งที่พยายามนำเอาข้อดีของระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากธรรมดาเสียงข้างมากเด็ดขาดและระบบสัดส่วนมาใช้ โดยในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะนำ 2 ระบบมาใช้ร่วมกัน ระบบการเลือกตั้งแบบผสมแบ่งออกเป็นระบบผสมเซตกับสัดส่วน (Mixed Member Proportional System) และระบบคู่ขนานระหว่างเซตกับสัดส่วน (Parallel System) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 93 (แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2554) ได้บัญญัติการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา โดยสรุปดังนี้

1.1 ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก 500 คน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 375 คน โดยแบ่งเขตเลือกตั้งเขตละ 1 คน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 1 คนในเขตเลือกตั้งนั้น ประเภทที่สอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 125 คน โดยใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกพรรคการเมืองที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้ 1 เสียง

1.2 การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาแยกออกเป็นสองประเภท กล่าวคือ ประเภทที่มาจากการเลือกตั้งและประเภทที่มาจากการสรรหา ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนรวม 150 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 1 คน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

ระบบการเลือกตั้งของประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยน พัฒนารูปแบบและวิธีการเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในแต่ละยุค นับตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2476 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกของประเทศไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ใช้วิธีการเลือกตั้งโดยวิธีทางอ้อม ซึ่งเป็นครั้งเดียวของประเทศไทย นอกจากนั้นเป็นการเลือกตั้งโดยตรงทั้งหมด มีทั้งแบ่งเขต รวมเขตแบบผสมรวมเขตกับแบ่งเขตการกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้จำนวนประชากรเป็นเกณฑ์ในการคำนวณถึงแม้ได้มีความพยายามในการปรับเปลี่ยนพัฒนารูปแบบและวิธีการเลือกตั้ง เพื่อให้มีความเหมาะสมหลายครั้ง จนกระทั่งปัจจุบันแต่ก็ยังไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจนว่าวิธี

การเลือกตั้งแบบใดมีความเหมาะสมกับประเทศไทยมากที่สุด และเชื่อได้ว่าจะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงของประเทศไทย

2.1 แนวคิดในเรื่องการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง เป็นแนวคิดส่วนหนึ่งของการปฏิรูปโครงสร้างและสถาบันทางการเมือง เพื่อให้ระบบการเมืองสามารถแก้ไขปัญหาความวุ่นวายต่าง ๆ ได้ จึงมีความจำเป็นต้องสร้าง “ความเป็นสถาบัน” ขึ้น ระบบหรือสถาบันทางการเมืองจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.2 การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงจะเป็นทางออกของการแก้ไขปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองและประสิทธิภาพของรัฐบาลซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ of ประเทศไทย

2.3 ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การที่จะให้มีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงมีแนวทางการจัดความสัมพันธ์กับระบบต่าง ๆ ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับฝ่ายบริหาร

(1) ระบอบการปกครองเป็นรูปแบบระบอบรัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยประมุขของรัฐหรือประมุขของประเทศหมายถึงพระมหากษัตริย์ และหัวหน้าฝ่ายบริหารซึ่งหมายถึงนายกรัฐมนตรี

(2) ประมุขของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบทางการเมือง ส่วนหัวหน้าฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบทางการเมือง

(3) นายกรัฐมนตรีได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีเป็นไปในกรอบของระบอบรัฐสภาปกติแต่ในฝ่ายบริหารนายกรัฐมนตรีจะมีอำนาจเหนือรัฐมนตรีมาก เนื่องจากเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน

(4) นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เลือกสรรรัฐมนตรี ซึ่งจะเลือกเอาจากสมาชิกสภาหรือนักวิชาการก็ได้

(5) ขั้นตอนการเสนอชื่อบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีให้เป็นไปตามกรอบของระบอบรัฐสภา ซึ่งหมายความว่าตามประเพณีของระบอบรัฐสภาของไทยนั้นเมื่อได้บุคคลที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ประธานรัฐสภาจะเป็นผู้นำชื่อนายกรัฐมนตรีขึ้นทูลเกล้าฯ ให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งต่อไป

(6) พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขของประเทศยังทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะแต่งตั้งและถอดถอนนายกรัฐมนตรีได้ รวมทั้งยุบสภาผู้แทนราษฎรได้อีกด้วย ตลอดจนทรงลงพระปรมาภิไธยในร่างกฎหมายต่าง ๆ อันเป็นพระราชอำนาจดั้งเดิมที่ทรงมีอยู่

2) ความสัมพันธ์ระหว่างคณะรัฐมนตรีกับสภา ดำเนินการในแนวเดียวกับระบอบประธานาธิบดี หมายถึง การที่ฝ่ายบริหารหรือนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนไม่อาจยุบสภาได้ และสภาก็ไม่สามารถเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหารเพื่อลงมติให้พ้นจากตำแหน่งได้ ยกเว้นในกรณีที่สภาเห็นว่านายกรัฐมนตรีมีการกระทำที่ไม่ถูกต้องอย่างร้ายแรง เช่น การกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาในข้อหาร้ายแรงข้อหาการทุจริตคอร์รัปชันที่ปรากฏความผิดเด่นชัด เป็นต้นสภาด้วยคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน ส.ส. ทั้งหมดในสภาสามารถขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจได้ แต่มติไม่ไว้วางใจซึ่งมีผลให้นายกรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 3 ใน 4 ของจำนวน ส.ส. ทั้งหมด และในกรณีนี้สภาจะต้องพ้นจากตำแหน่งด้วยเช่นกัน ซึ่งวิธีการเช่นนี้จะทำให้เกิดเสถียรภาพแก่รัฐบาลค่อนข้างสูง และการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ฝ่ายสภาจึงต้องไต่ตรองแล้วอย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพราะมติให้นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งจะทำให้ต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาด้วยเช่นกัน

2.4 การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงจะทำให้ประชาชนมีบทบาททางการเมืองมากขึ้นจนกลายเป็นพลังทางการเมืองขึ้นมา เมื่อประชาชนกลายเป็นพลังทางการเมืองขึ้นมา ผู้ปกครองประเทศก็ต้องหันเข้าฟังหลักการในการขึ้นสู่อำนาจและดำเนินการปกครองประเทศโดยให้ความสำคัญกับประชาชนมากขึ้น ในขณะที่เดิมนายกรัฐมนตรีได้รับเลือกตั้งเป็นผู้นำ ก็จะเป็นศูนย์พลังของปวงชนและเป็นสถาบันหลักให้ระบอบการปกครอง

2.5 การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงจะทำให้รัฐบาลจะมีความยืดหยุ่นและมีความมั่นคง ขณะเดียวกันการทุ่มเงินซื้อเสียงในระหว่างมีการเลือกตั้งก็จะมีน้อยลง คนที่มีคุณวุฒิเหมาะสมจะได้รับเลือกเข้ามาในสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีผู้ได้รับเลือกตั้งมานั้นจะมีอิสรภาพในการเลือกตัวรัฐมนตรี และจะเลือกเฉพาะแต่คนที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้รัฐบาลนั้นมีความนิยมมากในบรรดาผู้เลือกตั้ง

2.6 การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงเป็นโอกาสที่ประชาชนจะต้องเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมมาเป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นการสกัดกั้นคนไม่ดีเข้ามาบริหารประเทศ

2.7 ข้อดีของการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง

1) จะทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองเนื่องจากเป็นการเลือกตั้งผู้บริหารสูงสุดของประเทศโดยตรง

2) จะทำให้การต่อสู้ทางการเมืองแปรูปมาเป็นการต่อสู้ทางหลักการมากขึ้น ทั้งนี้เพราะผู้จะได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรีจะต้องเป็นผู้ที่สังกัดพรรคการเมืองใหญ่พรรคใดพรรคหนึ่ง ดังนั้น พรรคการเมืองที่จะได้รับเลือกตั้งต้องระมัดระวังและรักษาชื่อเสียงและหลักการของพรรคมากขึ้น ซึ่งย่อมจะส่งผลสะท้อนให้การดำเนินงานของสภาเป็นไปอย่างมีเป้าหมายและเป็นระเบียบมากขึ้น จะส่งผลให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีสมรรถภาพมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ดุลอำนาจของฝ่ายบริหารได้

3) จะเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการยุติการใช้กำลังเป็นเครื่องมือเข้าสู่อำนาจ เป็นที่แน่ชัดว่าการรัฐประหารจะกระทำได้อย่างมากขึ้น ทั้งนี้เพราะนายกรัฐมนตรีที่ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนจะกลายเป็นศูนย์รวมแรงร่วมใจของประชาชน

4) นายกรัฐมนตรีที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนจะกลายเป็นสถาบันหลักให้กับระบอบการปกครอง ในกรณีที่มีพรรคการเมืองหลายพรรคและสภามีแต่ความแตกแยก เมื่อมีสถาบันหลักที่สามารถตัดสินใจในนามของประชาชนได้ การปกครองระบอบรัฐสภาที่มีพรรคการเมืองหลายพรรคก็จะมีข้อเสียหลายประการใด สภาจะทำหน้าที่ควบคุมรัฐบาล ส่วนการกำหนดและดำเนินนโยบายเป็นเรื่องของรัฐบาล ซึ่งรับผิดชอบโดยตรงต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

3. รูปแบบและวิธีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงของประเทศไทย

3.1 รูปแบบการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง

โดยผู้สมัครชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจะต้องสมัครในนามของพรรคการเมืองที่มีที่นั่งในสภาเท่านั้น ผู้สมัครชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจะต้องสมัครในนามของพรรคการเมืองที่มีจำนวน ส.ส. ในสภามากที่สุด 4 อันดับแรก และผู้สมัครชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้รับการเสนอชื่อโดย ส.ส. ในสภา จำนวน 2-3 รายชื่อให้ประชาชนเลือกตั้ง และนายกรัฐมนตรีจะต้องเสนอบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี (เพียงบางส่วน) ให้ประชาชนได้เห็นตัวบุคคลในคณะรัฐมนตรีบ้างเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกนายกรัฐมนตรี แต่บุคคลที่ผู้สมัครนายกรัฐมนตรีเสนอให้ประชาชนได้ทราบนั้น ไม่ได้เป็นข้อผูกมัดสำหรับผู้สมัครนายกรัฐมนตรีแต่อย่างใดทั้งสิ้นในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรีในภายหลัง

3.2 วิธีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง

ใช้วิธีการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก สองรอบ กล่าวคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี

จะได้รับเลือกตั้งในรอบแรกต่อเมื่อได้คะแนนเสียงมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เป็นบัตรดี ซึ่งหมายความว่าจะต้องได้เสียงข้างมากสมบูรณ์ (Absolute Majority) หากไม่มีผู้ใดได้คะแนนมากกว่าครึ่งก็จะมีเลือกตั้งในรอบสอง คราวนี้หากผู้ใดได้คะแนนมากที่สุด คือเป็นเสียงข้างมากสัมพัทธ์ก็จะได้รับเลือก ส่วนใครบ้างที่จะมาลงแข่งขันในรอบสองได้นั้น ก็ขึ้นอยู่กับกฎหมายเลือกตั้งจะกำหนด ซึ่งเห็นว่าจะน่าจะเป็นผู้ที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุด 2 หรือ 3 อันดับแรกของการเลือกตั้งรอบแรก

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. ระบบการเลือกตั้งของประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยน พัฒนารูปแบบและวิธีการเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาวการณ์ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในแต่ละยุค โดยนับตั้งแต่มีการเลือกในประเทศไทยได้มีการใช้วิธีการเลือกตั้งโดยวิธีทางอ้อมเพียงครั้งเดียว นอกจากนั้นใช้วิธีการเลือกตั้งโดยตรงด้วยวิธีที่หลากหลายที่เห็นว่ามีความเหมาะสมกับสภาวการณ์ของประเทศในขณะนั้น ซึ่งมีการปรับเปลี่ยน พัฒนารูปแบบและวิธีการเลือกตั้งมาแล้วหลายครั้งจนกระทั่งปัจจุบัน การที่ประเทศไทยใช้วิธีการเลือกตั้งโดยวิธีเลือกตั้งโดยตรงนี้จะยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงต่อไป เพียงแต่ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาระบบการเมืองให้มีความเป็นสถาบัน อันจะทำให้ระบบการเมืองสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และจะทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพทางการเมืองยิ่งขึ้น

3. ประเทศไทยถึงแม้จะเป็นประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การที่จะให้มีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงสามารถทำได้โดยมีการจัดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันหลักของประเทศ และระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มี

การประสานสัมพันธ์กันและส่งเสริมกันและกัน

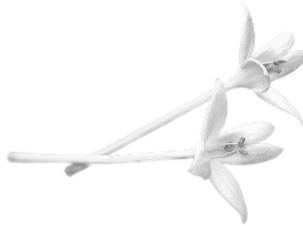
4. การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงจะเป็นผลดีต่อประชาชนหลายประการ เช่น ประชาชนได้เลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมมาเป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นการสกัดกั้นคนไม่ดีเข้ามาบริหารประเทศ ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองเนื่องจากการเป็นการเลือกตั้งผู้บริหารสูงสุดของประเทศโดยตรงเป็นต้น

5. การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงจะเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการยุติการใช้กำลังเป็นเครื่องมือเข้าสู่อำนาจ (การปฏิวัติ-รัฐประหาร) ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องหยุดชะงักอยู่บ่อยครั้ง เพราะการที่นายกรัฐมนตรีที่ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนจะกลายเป็นศูนย์รวมแรงร่วมใจ

ของประชาชนที่จะต่อต้านการการปฏิวัติรัฐประหารที่จะเกิดขึ้น

6. รูปแบบการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง ผู้สมัครชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจะต้องสมัครในนามของพรรคการเมืองที่มีที่นั่งในสภา โดยได้รับการเสนอชื่อจากสภา จำนวน 2-3 รายชื่อให้ประชาชนเลือกตั้ง และนายกรัฐมนตรีจะต้องเสนอบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ในคณะรัฐมนตรีให้ประชาชนได้พิจารณาด้วย

7. วิธีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรงใช้วิธีการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากสองรอบโดยผู้สมัครรับเลือกตั้งจะได้รับเลือกตั้งในรอบแรกก็ต่อเมื่อได้คะแนนเสียงมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เป็นบัตรดี หากไม่มีผู้ใดได้คะแนนมากกว่าครึ่งก็จะมีเลือกตั้งในรอบสองและผู้ที่ได้คะแนนมากที่สุดจะเป็นผู้ได้รับเลือก

บรรณานุกรม

- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2555). **การได้มาซึ่งตำแหน่งประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2553). **การเลือกตั้งฝ่ายบริหารโดยตรงกับการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่สังคม**. สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (เอกสารอัดสำเนา).
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2550). **เอกสารประกอบการบรรยายวิชากฎหมายมหาชนเบื้องต้น**. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2555). **แนวทางปฏิรูประบบการเลือกตั้งและพรรคการเมือง**. กรุงเทพฯ: เอ พี กราฟิคดีไซน์และกราฟิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2552). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- อัษฎางค์ ปาณิกบุตร. (2539, 7 ตุลาคม). ระบบการเลือกตั้ง. **มติชน**: 21.